

Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi Cerrahi Kliniğine Getirilen Hastaların Değerlendirilmesi: 1742 olgu (2014-2017)

Ali HAYAT^{1,a,*}, Ünal YAVUZ^{1,b}, Kerem YENER^{1,c}

¹Harran Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı, Şanlıurfa, Türkiye

^aORCID: 0000-0002-8597-0705, ^bORCID: 0000-0002-4981-2355, ^cORCID: 0000-0002-6947-0356

Geliş Tarihi: 30.09.2019

Kabul Tarihi: 15.12.2019

Özet: Yapılan çalışmada 2014-2017 yılları arasında Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi cerrahi kliniğine getirilen hastaların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Cerrahi kliniğine başvuran 1742 hastadan; %33.40'ını sığır, %26.40'ını köpek, %12.57'sini kedi, %8.15'ini koyun, %6.48'ini keçi, %4.76'sını kanatlı, %4.36'sını tazi, %2.35'ini ceylan %1.03'ünü at ve %0.45'ini tavşan oluşturmuştur. Değerlendirilen hastaların toplam sayılarının yıllara göre dağılımı 2014 yılından 2017 yılına doğru sırasıyla %14.12, %20.26, %25.71 ve %39.89 olarak giderek bir artış olduğu görülmüştür. Sunulan bu çalışma; hayvanlarda klinik olarak teşhis edilen hastalıklara göre incelendiğinde; köpek, kedi, kanatlı, tazi, keçi, ceylan ve tavşanda kemik dokusu ve iskelet sistemi lezyonları, genel yangısal olaylar ve travmatik lezyonlar; sığır ve koyunda genel yangısal olaylar, göbük lezyonları ve göz hastalıkları; atlarda ise genel yangısal olaylar, göz hastalıkları, kemik dokusu ve iskelet sistemi lezyonlarının daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cerrahi hastalıklar, Retrospektif çalışma, Sığır, Köpek, At.

Evaluation of patients referred to the surgery clinic of Harran University Veterinary Faculty: 1742 Cases (2014-2017)

Abstract: The aim of this study was to evaluate patients brought to the surgical clinic of Harran University Faculty of Veterinary Medicine between the years 2014 and 2017. Of the 1742 patients admitted to the surgical clinic, 33.40% were cattle, 26.40% were dogs, 12.57% were cats, 8.15% were sheep, 6.48% were goats, 4.76% were poultry, 4.36% were Greyhounds, 2.35% were gazelles, 1.03% were horses and 0.45% were rabbits. The distribution of the total number of patients evaluated by years increased from 2014 to 2017 by 14.12%, 20.26%, 25.71% and 39.89%, respectively. According to the presented study, clinically diagnosed diseases were bone tissue and skeletal system lesions, general inflammatory disorders and traumatic lesions in dogs, cats, poultry, greyhounds, goats, gazelles and rabbits; general inflammatory disorders, umbilical lesions and eye diseases in cattle and sheep; and general inflammatory disorders, ocular diseases, bone tissue and skeletal system lesions were more common in horses.

Keywords: Surgical diseases, Retrospective study, Cattle, Dog, Horse.

Giriş

Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi 1995 yılında kurulmuştur. Fakültenin altyapısının yetersiz olması nedeniyle 1998-2000 yılları arasında yöre çiftçisine gezici klinik hizmeti vermiş 2000 yılında Eyyübiye kampüsünde açılan hastane ile klinik hizmeti vermeye başlamıştır. Ancak eğitim öğretim yapılan hizmet binası ile hastane farklı yerleşkelerde olduğu için sınırlı bir hizmet verilmiş, 2010 yılında dekanlık binasının da aynı kampüse taşınmasından sonra düzenli hizmet verilmeye başlamıştır. Farklı zamanlarda Türkiye'nin değişik illerinde bulunan veteriner fakültesi cerrahi kliniğine tedavi amacıyla getirilen hastalarda görülen problemler ya ortaya çıktığı dönem ve hayvan türleri açısından (Altan ve ark., 2013; Cihan ve ark., 2006; Elma, 1992; Görgül ve ark., 2002; Karabulut ve Ünsaldı, 2001; Karabulut ve ark., 2001; Koç ve Alkan, 2001; Pamuk ve ark., 2009; Punc, 2001; Sarierler ve ark., 2003; Yanık ve

Çamlıoğlu, 1990) değerlendirilmiş, ya hastalıkların en çok görüldüğü organlar dikkate alınarak (Güzel ve Erden, 2000; İşler ve ark., 2008; Karabulut ve Ünsaldı, 2001; Kılıç ve ark., 2005; Koç ve Alkan, 2001; Sarierler ve ark., 2003; Süer ve Sağlam, 2006) incelenmiş veya karşılaşılan hastalıklar dikkate alınarak (Altan ve ark., 2013; Altuğ ve ark., 2017; Beşaltı ve ark., 2011; Cihan ve ark., 2006; Düzgün, 2005; İşler ve ark., 2015; Karabulut ve ark., 2001; Kaya ve ark., 2011; Koç ve Alkan, 2001; Yanmaz ve ark., 2014) retrospektif çalışmaları yapılmıştır. Elma (1992), Yanık ve Çamlıoğlu (1983) ve Görgül ve ark. (2002) tür ele alınarak yaptıkları incelemelerinde hastalıkların en çok sığırlarda ikinci sırada ise köpeklerde karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Sarierler ve Kılıç (2003), olguları tür ve karşılaştıkları hastalıklar açısından incelemiş ilk üç türün köpek, sığır ve kedi olduğunu bildirmişlerdir. Elma (1992),

cerrahi kliniğine getirilen hastaları tür sıralamasına göre sınıflandırdığında en çok sığırların daha sonra ise ikinci sırada atların olduğunu vurgulamıştır. Son yıllarda İşler ve ark. (2015)'nin yaptığı retrospektif çalışmada bu sıralamayı pet hayvanları, çiftlik hayvanları ve yabani kanatlılar olarak rapor etmişlerdir. Bölgesel olarak tür ve hastalıklar incelendiğinde önemli değişiklikler görülmektedir. Çalışmanın amacı; 2014-2017 yıllarında Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi Hayvan Hastanesi cerrahi kliniğine getirilen hastalarda görülen hastalıklardan hangilerinin daha yoğun olduğunu tespit edilmesi ve bu çalışmadan çıkan sonuçların sonraki yıllarda yapılacak çalışmalara yardımcı olması amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot

2014-2017 yılları arasında Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi Cerrahi kliniğine getirilen değişik tür, ırk, yaş ve cinsiyette 1742 hastada 1769 hastalık incelenmiş, bu hastalıklar doku ve organ sistemleri yönünden değerlendirilmiştir (Tablo 3). İstatistiki değerlendirmeler yüzdelik ortalama değerler şeklinde yapılmıştır.

Bulgular

Kliniğe getirilen hasta hayvan sayılarının yıllara göre dağılımı ele alınarak incelendiğinde bu sayı 2014 ten 2017 ye kadar olan dönemde 2014 yılından 2017 yılına doğru sırasıyla düzenli bir artış gösterdiği tespit edilmiş bu artışın %14.12, %20.26, %25.713 ve %39.89 şeklinde olduğu görülmüştür (Tablo 1). Kliniğimize 2014-2017 yıllarında hastalık şikâyeti ile getirilen 1742 hasta da 1769 cerrahi vaka tespit edilmiş bu hastaların 582'sini (433 erişkin + 149 buzağı %33.40) sığır, 460'ını (%26.40) köpek, 219'unu (%12.57) kedi, 142'sini (%8.15) koyun, 113'ünü (%6.48) keçi, 83'ünü (%4.76) kanatlı, 76'sını (%4.36) tazi, 41'ini (%2.35) ceylan, 18'ini (%1.03) at ve 8'ini (%0.45) tavşan oluşturmuştur (Tablo 2). Kliniğimize getirilen hastaların %49.59'unu dişi hayvanlar oluştururken % 50.17'sini erkek hayvanlar %0.22'sini hermafrodit (buzağı) hayvanlar oluşturmuştur. Yıllara göre dişi ve erkek hastaların sayıları ile oranları Tablo 1'de sunulmuştur.

Türlere göre cerrahi yönünden en sık görülen hastalıklar sığırlarda, göbük lezyonları, genel yangısal olaylar ve göz hastalıkları; Köpeklerde, kemik dokusu ve iskelet sistemi hastalıkları, genel yangısal olaylar ve travmatik oluşumlar; Kedilerde, kemik dokusu ve iskelet sistemi hastalıkları, travmatik oluşumlar ve göz hastalıkları; Koyunlarda, genel yangısal olaylar, atresia ani-recti ve ürogenital sistem hastalıkları; Keçilerde, kemik dokusu ve

iskelet sistemi hastalıkları, genel yangısal olaylar ve ürogenital sistem hastalıkları; Kanatlılarda, kemik dokusu ve iskelet sistemi hastalıkları, genel yangısal olaylar ve travmatik oluşumlar; Tazıda, kemik dokusu ve iskelet sistemi hastalıkları, genel yangısal olaylar ve travmatik oluşumlar; Ceyslarda, kemik dokusu ve iskelet sistemi hastalıkları, genel yangısal olaylar ve göz hastalıkları; Tavşanda, kemik dokusu ve iskelet sistemi hastalıkları, göz hastalıkları ve ürogenital sistem hastalıkları görülme sıklığı açısından en fazla tespit edilen hastalıklar olarak sıralanmıştır (Tablo 3).

Tartışma ve Sonuç

Klinik hastalarımızın dağılımı incelendiğinde birinci sırada sığır, ikinci sırada köpek, ikinci sırada kedi olduğu görülmektedir. Benzer çalışmada Elma (1992), SÜ Veteriner Fakültesinde yaptığı çalışmada birinci sırada sığır, ikinci sırada at, üçüncü sırada köpek gösterilmiş, Sarierler ve Kılıç (2003) Adnan Menderes Üniversitesinde yaptığı çalışmada birinci sırada köpek, ikinci sırada sığır, üçüncü sırada kedi sıralanmış, İşler ve ark. (2015) birinci sırada pet hayvanları, ikinci sırada çiftlik hayvanları ve üçüncü sırada yabani kanatlı hayvanları MKÜ veteriner fakültesi cerrahi kliniklerine en fazla getirilen hayvanlar olarak farklı bir sıralama bildirmiştir. Pamuk ve ark. (2009) benzer çalışmada birinci sırada sığır, ikinci sırada köpek ve üçüncü sırada kedi olarak sıralamayı yapmıştır. Buna göre mevcut çalışmada sıralama Pamuk ve ark. (2009)'nin yaptığı çalışma ile paralellik göstermektedir. Birinci sırada sığır olması Şanlıurfa ilinin gelir kaynağının tarım ve hayvancılığa dayanan bir il olma özelliğini koruduğu ikinci ve üçüncü sırada köpek ve kedi olması ise, son yıllarda pet hayvanlarının sayısında önemli oranda artış olduğunu göstermektedir. Ayrıca ceylan ve tazi gibi diğer yörelerde daha az oranda bulunan hayvanların sayıca önem arz ettiği görülmektedir. Bu durumun yöre coğrafyasının bir sonucu olarak açıklanabilir.

Kliniğe getirilen hayvanlar cinsiyet yönünden incelendiğinde erkek hayvanların dişi hayvanlardan fazla olduğu görülmektedir. Bu parametre İşler ve ark. (2015)'nin yaptığı çalışma ile uyumlu bulunmuştur.

Bazı yazarların (Elma, 1992; Pamuk ve ark., 2009; Sarierler ve ark., 2003) daha önce yaptıkları retrospektif çalışmaları incelendiğinde atların cerrahi kliniğindeki sayısı önem arz ederken son yıllarda İşler ve ark. (2015) tarafından yapılan çalışmada ve mevcut çalışmada bu sayının oldukça düşük bir düzeyde kalması atların iş gücünden yararlanmanın azalması şeklinde açıklanabilir. Yıllara göre cerrahi kliniğine başvuran hayvanlar incelendiğinde, gerek hayvan sevgisi bilincinin

Tablo 1. Yıllara göre cinsiyet ve hasta sayılarının dağılımı.

HAYVAN CİNSİYETİ	2014	2015	2016	2017	Toplam
Erkek	133 (%54.06)	171 (%48.44)	222 (%49.55)	348 (%50.07)	874 (%50.17)
Dişi	113 (%49.60)	182 (%51.56)	224 (%50)	345 (%49.64)	864 (%49.59)
Hermafrodit	-	-	2 (%0.45)	2 (%0.29)	4 (%0.22)
Toplam	246 (%14.12)	353 (%20.26)	448 (%25.71)	695 (%39.89)	1742

Tablo 2. Hasta türlerinin yıllara göre dağılımı.

HAYVAN TÜRÜ	2014	2015	2016	2017	Toplam
Köpek	83 (%33.73)	96 (%27.19)	98 (%21.87)	183 (%26.33)	460 (%26.40)
Kedi	31 (%12.60)	44 (%12.46)	34 (%7.58)	110 (%18.82)	219 (%12.57)
Siğir	58 (%23.55)	108 (%30.68)	177 (%39.5)	239 (%34.38)	582 (%33.40)
At	4 (%1.62)	7 (%1.98)	3 (%0.66)	4 (%0.57)	18 (%1.03)
Kanatlı	15 (%6.09)	16 (%4.53)	18 (%4.01)	34 (%4.89)	83 (%4.76)
Koyun	10 (%4.06)	37 (%10.48)	35 (%7.81)	60 (%8.63)	142 (%8.15)
Keçi	12 (%4.87)	28 (%7.93)	30 (%6.69)	43 (%6.18)	113 (%6.48)
Ceylan	7 (%2.84)	6 (%1.69)	22 (%4.91)	6 (%0.86)	41 (%2.35)
Tazı	22 (%8.95)	11 (%3.12)	30 (%6.69)	13 (%1.87)	76 (%4.36)
Tavşan	4 (%1.62)	-	1 (%0.23)	3 (%0.43)	8 (%0.45)
Toplam	246	353	448	695	1742

Tablo 3. Hastalıkların Türlelere Göre dağılımı

HASTALIK	Köpek	Kedi	Siğir	At	Kanatlı	Koyun	Tavşan	Keçi	Ceylan	Tazı
Genel yangısal olaylar	130 (%2.80)	22 (%9.82)	76 (%12.44)	11 (%55)	23 (%26.74)	37 (%26.24)		26 (%23)	6 (%12.5)	16 (%20.51)
Şekilsel bozukluklar	1 (%0.21)		2 (%0.33)							
Tümöral kiteller	8 (%1.72)	1 (%0.45)	36 (%5.89)		2 (%2.94)	3 (%2.13)		5 (%4.42)		
Travmatik oluşumlar	48 (%10.34)	44 (%19.64)	28 (%4.58)	2 (%10)	10 (%11.62)	5 (%3.54)		7 (%6.19)	2 (%8.33)	14 (%17.95)
Yaraların septik ve aseptik komp.	9 (%1.93)	1 (%0.45)	4 (%0.65)							
Deri hastalıkları	3 (%0.65)									
Bursitis	3 (%0.65)		3 (%0.49)							
Kas hastalıkları	2 (%0.43)		4 (%0.65)							
Sinir dokusu hastalıkları	1 (%3.01)	12 (%5.36)	13 (%2.13)		2 (%2.94)	3 (%2.13)	1 (%12.5)	7 (%6.19)	1 (%4.17)	1 (%1.28)
Kemik dokusu ve iskelet sistemi hastalıkları	157 (%33.84)	85 (%37.95)	45 (%7.36)	2 (%10)	40 (%46.51)	12 (%8.51)	5 (%6.25)	27 (%23.89)	11 (%45.83)	35 (%44.87)
Eklemler hastalıkları	14 (%3.01)	3 (%1.34)	71 (%11.62)	1 (%5)	1 (%1.47)	7 (%4.96)		5 (%4.42)	1 (%4.17)	6 (%7.69)
Göz hastalıkları	29 (%6.25)	28 (%12.5)	72 (%11.78)	3 (%15)	6 (%6.98)	3 (%3.54)	1 (%12.5)	7 (%6.19)	2 (%8.33)	3 (%3.85)
Kulak hastalıkları	3 (%0.65)									
Ağız boşluğu hastalıkları	9 (%1.94)	5 (%2.23)	4 (%0.65)							
Farenks ve larenks hastalıkları	6 (%1.29)		8 (%1.30)							
Peritonitis			1 (%0.16)						1 (%4.17)	
Gastrointestinal sistem hastalıkları	6 (%1.29)	5 (%2.23)	21 (%3.44)		2 (%2.94)	3 (%2.13)		1 (%0.88)		
Ürogenital sistem hast.	13 (%2.80)	16 (%7.14)	7 (%1.15)			14 (%9.93)	1 (%12.5)	12 (%10.62)		1 (%1.28)
Tırnak deformasyonları	1 (%0.22)	1 (%0.45)	20 (%3.27)	1 (%5)	1 (%1.47)	9 (%6.38)		6 (%5.30)		
Ayak hastalıkları	1 (%0.22)		6 (%0.98)			3 (%2.13)				1 (%1.28)
Prolapsus recti	3 (%0.65)							4 (%3.54)		
Atreza ani-recti			20 (%3.27)			28 (%19.85)		2 (%1.77)		
Arçure-bouleture			23 (%3.76)							
Atreza coli			2 (%0.32)							
Diğer doğumsal anomaliler	4 (%0.86)		17 (%2.78)			5 (%3.54)		1 (%0.88)		
Göbek lezyonları			128 (%20.95)			7 (%4.96)		3 (%2.65)		1 (%1.28)
Toplam	464	224	661	20	86	141	8	113	24	78
1769	% 26.22	% 12.66	%34.53	%1.13	% 4.86	% 7.97	% 0.45	% 6.38	% 1.35	% 4.40

artması gerekse gelişen teknoloji ile daha önce teşhis ve tedavideki güçlüklerin azalması tedavisi yapılamayan hayvan hastalıklarının teşhis ve tedavilerinin yaygınlaşarak yapılması cerrahi

kliniğine getirilen köpek ve kedi sayısında ki artışın sebepleri arasında sayılabilir.

Tüm hayvan gruplarında en fazla karşılaşılan üç cerrahi problemler incelendiğinde; hayvan türlerine göre köpek, kedi, kanatlı, tazı, keçi, ceylan ve tavşan

da kemik dokusu ve iskelet sistemi lezyonları, genel yangısal olaylar ve travmatik lezyonlar ilk üç sırayı alırken sığır ve koyun da genel yangısal olaylar, göbük lezyonları ve göz hastalıkları, atlar da ise genel yangısal olaylar, göz hastalıkları, kemik dokusu ve iskelet sistemi lezyonları oluşturmuştur. Bu verilerin daha önce (Elma, 1992; İşler ve ark. 2015; Pamuk ve ark. 2009; Sarierler ve ark. 2003) yapılan retrospektif çalışmalar ile karşılaştırıldığında Elma, (1992) atlarda diş bozukluklarının, İşler ve ark. (2015), göz hastalıklarının daha fazla oranda görüldüğünü ifade etmelerine rağmen diğer lezyonlar göz önüne alınarak yapılan incelemede mevcut çalışmada da hemen hemen benzer olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak, 2014-2017 yılları arasında Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi cerrahi kliniğine tedavi amacı ile getirilen 1742 hasta; teşhis edilen hastalıklar yönünden değerlendirildiğinde en sık getirilen hayvanlar ve bu hayvanlarda karşılaşılan hastalıkların köpek, kedi, kanatlı, tazi, keçi, ceylan ve tavşan gibi küçük hayvanlarda kemik dokusu ve iskelet sistemi lezyonları, genel yangısal olaylar ve travmatik lezyonlar; sığır ve koyun gibi geviş getiren hayvanlarda da genel yangısal olaylar, göbük lezyonları ve göz hastalıkları; atlarda ise genel yangısal olaylar, göz hastalıkları, kemik dokusu ve iskelet sistemi lezyonlarının olduğu tespit edilmiştir.

Kaynaklar

- Altan S, Alkan F, Koç Y, Özdemir Ö, Yavuz O, 2013: Retrospective evaluation of canine neoplasms in Konya region between 2006 and 2010. *Eurasian J Vet Sci*, 29, 185-191.
- Altuğ ME, Devenci MZY, İşler CT, Yurtal Z, Gönenci R, 2017: Mustafa Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi Cerrahi Kliniği'ne Getirilen Ortopedi Olgularının Genel Değerlendirilmesi: 564 Olgu (2009-2014). *Harran Üniv Vet Fak Derg*, 6(2): 158-162.
- Besaltı Ö, Pekcan Z, Çalışkan M, Aykut ZG, 2011: A retrospective study on traumatic diaphragmatic hernias in cats. *Ankara Üniv Vet Fak Derg*, 58, 175-9.
- Cihan M, Aksoy Ö, Özyayın İ, Özba B, Baran V, 2006: Buzağlarda umbilikal lezyonların değerlendirilmesi: 322 olgu (1996-2005). *Kafkas Üniv Vet Fak Derg*, 12, 141-145.
- Düzgün O, 2005: A retrospective study: Evaluation of patellar luxation cases in cats. *Turk J Vet Anim Sci*, 29, 279-283.
- Elma E, 1992: SÜ Veteriner fakültesi cerrahi kliniğine 1985-1990 yılları arasında getirilen hastalara toplu bir bakış. *SÜ Vet Fak Derg*, 8, 58-60.
- Görgül OS, Seyrek-İntaş D, Gül NY, Çeçen G, Sağlık Y, Çelimli N, Kanık S, 2002: Bursa yöresinde sığırlarda karşılaşılan cerrahi hastalıkların değerlendirilmesi: 565 olgu (1996-2001). VIII. Ulusal Veteriner Cerrahi Kongresi, Van, Türkiye, pp. 75-76.
- Güzel N, Erden H, 2000: Aydın yöresi sığırcılık işletmelerinde ayak hastalıklarının dağılımı. *Vet Cer Derg*, 6, 8-10.
- İşler CT, Bulut S, Kılıç S, 2008: Hatay bölgesinde yetiştirilen sığırlarda karşılaşılan göz problemlerinin insidanslarının araştırılması. *FÜ Sağ Bil Derg*, 22, 255-259.
- İşler CT, Altuğ ME, Devenci MZY, Gönenci R, Yurtal Z, 2015: Mustafa Kemal Üniversitesi Veteriner fakültesi cerrahi kliniği'ne Getirilen Olguların Değerlendirilmesi, 1293 olgu (2014-2017). *FÜ Sağ Bil Vet Derg*, 29 (2), 97-102.
- Karabulut E, Ünsaldı S, 2001: 1991-2000 yılları arasında F.Ü. Veteriner Fakültesi cerrahi kliniği'ne getirilen hayvanlardaki göz hastalıkları olguları, *FÜ Sağ Bil Vet Derg*, 15, 361-366.
- Karabulut E, Ünsaldı S, Durgun T, 2001: 1991-2000 yılları arasında Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi cerrahi kliniği'ne getirilen buzağlardaki doğumsal anomali olguları, *FÜ Sağ Bil Vet Derg*, 15, 367-374.
- Kaya M, Okumuş Z, Doğan E, Çetin EM, Yanmaz LE, 2011: Erzurum yöresindeki buzağlarda doğumsal anomalilerin görülme sıklığı ve sağkalım oranları. *FÜ Sağ Bil Vet Derg*, 25, 83-93.
- Kılıç N, Yayınçıl OÖ, Derincegöz R, 2005: Surgical correction of umbilical disease in calves: a retrospective study of 95 cases. *YYÜ Vet Fak Derg*, 16, 35-38.
- Koç Y, Alkan F, 2001: Evcil hayvanlarda testis, penis ve prepusium hastalıklarının klinik değerlendirilmesi. *Vet Bil Derg*, 17, 67-74.
- Pamuk K, Sarıtaş K, Demirkan İ, Korkmaz M, 2009: Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner Fakültesi cerrahi kliniğine getirilen hastaların değerlendirilmesi 1090 olgu (2001-2008). *Kocatepe Vet J*, 2, 29-33.
- Punch PA, 2001: Reptospective study of the succes of the medical and surgical treatment of wild Australian Raptors. *Aust Vet J*, 79, 747-752.
- Sarıerler M, Kılıç N, 2003: Adnan Menderes Üniversitesi (ADÜ) veteriner fakültesi cerrahi kliniğine getirilen hastalara toplu bir bakış (1999-2003). *Uludağ Univ J Fac Vet Med*, 22, 75-79.
- Süer C, Sağlam M, 2006: Köpeklerde arka ekstremite travmatik lezyonlarının dağılımı ve sağaltımı üzerine klinik çalışmalar. *Ankara Üniv Vet Fak Derg*, 53, 15-23.
- Yanık K, Çamoğlu A, 1990: 1983-1989 Yılları arasında karşılaşılan cerrahi hastalıkların toplu bir değerlendirilmesi. II. Ulusal Veteriner Cerrahi Kongresi, Mersin, Türkiye, pp. 70-75.
- Yanmaz LE, Kaya M, Doğan E, Okumuş Z, 2014: Sığır ve buzağlardaki kırık olgularının değerlendirilmesi. *YYÜ Vet Fak Derg*, 25, 23-26.

*Yazışma Adresi: Ali HAYAT

Harran Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı, Şanlıurfa, Türkiye

e-mail: ahayat@harran.edu.tr